

Asia: VN/24201/2023

Lausuntopyyntö rangaistuksen määräämistä koskevasta HE-luonnoksesta

Rikoksen tekeminen osana rikollisverkoston toimintaa

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen tekeminen erityisen nöyryyttävällä tavalla

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Alaikäisen käyttäminen rikoksen tekemiseen

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Muut huomiot

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoja rangaistuksen määräämistä koskevasta HE-luonnoksesta. Rikoksen tekeminen osana rikollisverkoston toimintaa säädettäisiin koventamisperusteeksi. Rikoslakiin sisällytettäisiin myös rikollisverkostoa koskeva määritelmäsäännös. Viittätoista vuotta nuoremman henkilön käyttäminen välikappaleena tahallisen rikoksen tekemisessä säädettäisiin rangaistavaksi erillisenä rikoksena. Rangaistuksen koventamisperusteeksi säädettäisiin myös henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen tekeminen erityisen nöyryyttävällä tavalla. Ehdotetut säännökset ankaroittaisivat kyseessä olevien tekojen rangaistuksia.

Rikosseuraamuslaitos pitää esitettyjä kustannusvaikutusarvioita huolellisesti tehtyinä. Rikosseuraamuslaitos esittää kuitenkin muutamia huomioita pohdittavaksi. Esityksen sivulla 23 törkeää huumausainerikosta koskevassa vaikutuslaskelmassa on käytetty kertoimena 30 ("Ehdottomia vankeuskuukausia tuomittaisiin näin ollen lisää 30 * 8,8-11 kk = 264–330 kk."). Vankilukuvaikutuslaskelmien johdantotekstissä todetaan kuitenkin, että koventamisperusteen

soveltaminen vaikuttaisi 300 vankeusuhkaisen rikoksen yhteydessä vuosittain 50 törkeässä huumausainerikoksessa. Korjattu laskelma törkeitä huumausainerikoksia koskien olisi siis: $50 * 8,8-11 \text{ kk} = 440-550 \text{ kk}$.

Esityksen sivulla 23 esitetyssä kokonaislaskelmassa vaikutus vankilukuun puolittuu sillä oletuksella, että ” [...] osassa rikoksia koventamisperusteen soveltamisen edellyttämää yhteyttä rikollisverkostoon ei voida osoittaa”, ja että ” [...] osa tuomioista koskisi henkilöitä, jotka eivät kuulu rikollisverkostojen keskeisiin henkilöihin.” Koko vaikutusarvioinnin taustalla on kuitenkin laskelma, jonka mukaan rikollisverkostojen kytköksiä epäiltyihin rikoksiin selvitettäisiin noin 300 rikosprosessissa vuosittain, kun huomioon otetaan yhteensä 825 vuotuista rikosepäilyä (joista 300 liittyisi verkostojen keskeisiin henkilöihin). Koska 50 prosentin oletuksen vaikutus kokonaiskustannusarvioon (2,85–3,75 M€) on Rikosseuraamuslaitoksen osalta merkittävä, Rikosseuraamuslaitos esittää, että oletuksen taustaa avattaisiin esityksessä enemmän.

Kustannuslaskelmassa käytettyyn, Rikosseuraamuslaitoksen laskelmissa esitettyyn vankivuoden hintaan (82 000 euroa) vaikuttaa tulevaisuudessa se, että nykyisellä laitospainotteella ei voida panna täytäntöön niin suurta volyyymia ehdottomia vankeusrangaistuksia, kuin valmistella olevissa ja vasta toteutetuissa lakimuutoksissa on ennakoitu. Vankiloiden käyttöaste on jo tällä hetkellä yli 100 prosenttia. Laskelma vankivuoden hinnasta perustuu pääosin Rikosseuraamuslaitoksen vuotuisiin henkilöstö- ja vuokratkustannuksiin, mutta lisäksi kokonaisarviossa tulisi huomioida vankipaikkojen perustamiskustannukset (42 300 euroa per vankipaikka).

Yliasutustilanteen vuoksi toiminta suljetuissa vankiloissa on haastavaa järjestää turvallisesti nykyisillä Rikosseuraamuslaitoksen resursseilla. Suljettujen vankiloiden vankipaikkoja on valmistumassa ja niitä ollaan käyttöönottamassa noin 200 vankipaikan verran vuoteen 2026 mennessä, mutta tämä ei ole riittävästi vankimäärän ennustettuun kasvuun verraten. Huomioitavaa on myös, että esitetty uudistus koskisi vankijoukkoa, joka on todennäköisesti hyvin tarkasti valvottavaa ja ainakin osa heistä tulee sijoitetuksi tehostetun valvonnan osastoille. Näin ollen arvioitu 34–45 lisäys vankilukuun lisää yliasutusta jo nyt täysissä suljetuissa vankiloissa ja niiden tehostetun valvonnan osastoilla. Koska ehdotettu uudistus tulisi voimaan jo 2025 keväällä, Rikosseuraamuslaitoksella on tarve ryhtyä tarkastelemaan uusien tehostetun valvonnan osastojen lisäämistä syyskuudella 2025. Rikosseuraamuslaitos viittaa oikeudenhoidon selonteossa esille tuotuun sekä eduskunnan lakivaliokunnalle annettuun Rikosseuraamuslaitoksen toimintaedellytykset -selvitykseen ja esittää, että Rikosseuraamuslaitoksen lisäresurssitarpeita arvioitaisiin vielä tässä valossa. Omana arvionaan Rikosseuraamuslaitos esittää lisähenkilötyövuositarpeeksi 15 htv.

Lokasaari Heidi
Rikosseuraamuslaitos